

2016/27

ONTVANGEN 28 JUNI 2016

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Universiteit Twente
T.a.v. De heer Mr. V. van der Chijs vz CvB
Postbus 217
7500 AE ENSCHEDE

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

[REDACTED]

Datum **27 JUNI 2016**
Betreft Aanvraag nieuwe wo-masteropleiding Environmental and Energy
Mangement te Leeuwarden

Onze referentie
1010971

Uw brief van
26 april 2016

Uw referentie
CvB UIT - 1875/S&B

Bijlagen
1

Geachte heer Van der Chijs,

Met uw brief van 26 april 2016, door de Commissie Doelmatigheid Hoger
Onderwijs (hierna CDHO) ontvangen op 2 mei 2016, hebt u mij het voornemen
voorgelegd om de wo-masteropleiding Environmental and Energy Mangement als
bekostigde opleiding in Leeuwarden te verzorgen.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij advies van 13 juni 2016, kenmerk 2016/27, positief
geadviseerd over uw aanvraag. Het advies treft u bijgaand aan en maakt
integraal deel uit van dit besluit.

Besluit

Gelet op bovengenoemd advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het
hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de
Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2014, heb ik besloten in te stemmen
met uw voornemen om de wo-masteropleiding Environmental and Energy
Mangement als bekostigde opleiding in Leeuwarden te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluit is gelegen in artikel 6.2 van de WHW.
Voorts is de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 (hierna:
Beleidsregel) leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag voldoet
aan de criteria a, b en c van artikel 6 van de Beleidsregel. Voor de nadere
motivering verwijs ik u naar het advies van de CDHO.

*Een belanghebbende kan tegen
dit besluit binnen zes weken na
de dag waarop het besluit hem
is toegezonden schriftelijk
bezwaar maken. De
belanghebbende dient daartoe
een bezwaarschrift in bij de
minister van OCW, onder
vermelding van "Bezwaar", ter
aandacht van DUO, Postbus 606,
2700 ML in Zoetermeer. Meer
informatie over het maken van
bezwaar vindt u op
www.bezwaarschriftenocw.nl*

Croho-procedure

Onze referentie
1010971

Ingevolge artikel 6.2, zevende lid, van de WHW vervalt dit besluit indien de opleiding niet binnen 10 maanden na dagtekening van dit besluit is geregistreerd in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs (Croho). Naar analogie van artikel 5a.11, negende lid, van de WHW dient u bij de NVAO een besluit toets nieuwe opleiding aan te vragen. Overeenkomstig genoemd artikel zal de NVAO de toets nieuwe opleiding zonder nader onderzoek voor dezelfde termijn verlenen als gold voor de accreditatie van de post-initiële opleiding.

Een afschrift van deze brief is gezonden aan de CDHO, de NVAO, DUO (Groningen), de Inspectie van het Onderwijs en de VSNU.

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
dr. Jet Bussemaker

namens deze,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

drs. R. Minnée

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de directeur Hoger Onderwijs & Studiefinanciering
drs. R. Minnée
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Geachte heer Minnée,

datum 13 juni 2016 Hierbij ontvangt u het advies van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs inzake de aanvraag nieuwe opleiding van de Universiteit Twente ten behoeve van de wo master Environmental and Energy Management te Leeuwarden.

onderwerp
advies nieuwe opleiding
wo master
Environmental and Energy
Management
Universiteit Twente
Leeuwarden

Ik verzoek u mij een afschrift van uw besluit toe te zenden.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,
met vriendelijke groet,

ons kenmerk
2016/27

bijlage
advies CDHO

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter CDHO

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister
mw. dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Advies Geachte mevrouw Bussemaker,

Op 2 mei 2016 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van de Universiteit Twente om de wo masteropleiding Environmental and Energy Management als bekostigde opleiding te verzorgen te Leeuwarden. De aanvraag was voorzien van alle voor de beoordeling van de aanvraag benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

datum
13 juni 2016

onderwerp
nieuwe opleiding
Universiteit Twente
wo master
voltijd

Environmental and Energy
Management
Leeuwarden

ons kenmerk
2016/27

bijlage
beoordelingskader

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hierna volgende adviseert de commissie u om positief te besluiten op het verzoek van de Universiteit Twente om de wo masteropleiding Environmental and Energy Management als bekostigde opleiding te Leeuwarden te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in artikel 6.2 van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014, verder te noemen de Beleidsregel, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

Omschrijving van de aanvraag

Aanvrager heeft op 4 november 2015 een aanvraag ingediend voor de master Environmental and Energy Management (MEEM). De commissie oordeelde dat deze aanvraag voldeed aan criterium a, maar niet aan de criteria b en c in art. 6 van de Beleidsregel. Op 27 januari 2016 heeft u het advies van de commissie overgenomen in uw besluit om geen bekostiging aan deze opleiding toe te kennen. De Universiteit Twente heeft er voor gekozen om deze aanvraag opnieuw in te dienen met een uitgebreidere onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte.

Aanvrager biedt de wo masteropleiding Environmental and Energy Management sinds 2000 als onbekostigde opleiding aan, eerst in Franeker, daarna in Leeuwarden. Het gaat om een éénjarige voltijdopleiding van 60 ECTS die in het Engels wordt aangeboden. De masteropleiding is inhoudelijk een combinatie van milieukunde, (energie- en water-)techniek, management en bestuurlijke vakken en is ondergebracht in het Croho onderdeel Gedrag en Maatschappij. De opleiding is toegankelijk voor studenten met een wo bachelordiploma in een technische, natuurwetenschappelijke, sociaaleconomische of landbouwrichting of minimaal 5 jaar aantoonbare werkervaring op wo bachelorniveau binnen een van deze vakgebieden. De huidige instroom in de opleiding bestaat voor een zeer groot deel uit niet-Europese buitenlandse studenten. Aanvrager wil deze onbekostigde masteropleiding binnen het bekostigde stelsel onderbrengen om ook meer

pagina 2 van 7 Nederlandse en Europese studenten aan te trekken. Deze worden volgens aanvrager nu afgeschrikt door het hoge collegegeld.

Aanvrager doet een beroep op criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan de criteria a, b en c in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium a Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de master Environmental and Energy Management nieuw is binnen het bekostigde domein. Aanvrager heeft ter onderbouwing van deze stelling een uitgebreide vergelijking gemaakt met acht verwante wo masteropleidingen. Het betreft vijf éénjarige en drie meerjarige opleidingen. Van deze acht opleidingen is er één uitsluitend toegankelijk voor studenten met een natuurwetenschappelijke vooropleiding. De overige opleidingen zijn toegankelijk voor studenten met een breder profiel.

Aanvrager is van mening dat de master Milieumaatschappijwetenschappen van de Radboud Universiteit, de master Environment and Resource Management van de VU en de Master Sustainability Science and Policy van de Universiteit Maastricht het meest overeenkomen met de voorgenen master Environmental and Energy Management. Deze drie opleidingen zijn éénjarig, hebben een brede instroom en benaderen milieu- en energievraagstukken vanuit een interdisciplinair perspectief. De Nijmeegse opleiding wordt echter in het Nederlands aangeboden en bovendien ontbreken de technische en natuurwetenschappelijke vakken. De nadruk ligt op de economische, politieke en maatschappelijke aspecten van milieu- en energievraagstukken. De master Environment and Resource Management van de VU is ingebed in een natuurwetenschappelijke faculteit, maar heeft een breed interdisciplinair programma, dat ook juridische en bestuurlijke vakken omvat. De opleiding is daarmee breder dan de voorgenen master. Een ander verschil is dat de technische dimensie ontbreekt. De master Sustainability Science and Policy van de Universiteit Maastricht is minder op governance gericht en biedt een breder curriculum dan de voorgenen master Environmental and Energy Management.

De commissie constateert dat deze opleidingen inhoudelijk sterk verwant zijn, maar wel eigen accenten leggen. De commissie heeft verder vastgesteld dat aanvrager bij deze aanvraag ook de tweejarige master Environmental Sciences van Wageningen Universiteit en de tweejarige master Environmental Sciences van de Universiteit Utrecht bij de vergelijking betrokken heeft. Deze masteropleidingen zijn inhoudelijk eveneens verwant aan de voorgenen master van aanvrager.

Naast deze universitaire masteropleidingen biedt de Hanzehogeschool een postinitiële hbo masteropleiding aan, de European Master in Sustainable Energy Systems Management. Deze is inhoudelijk verwant aan de voorgenen opleiding, maar is met name gericht op de economische en business aspecten van de energietransitie en richt zich door het postinitiële karakter op een andere doelgroep.

De commissie constateert dat een groot deel van de inhoud van de masteropleiding Environmental and Energy Management reeds binnen bestaande opleidingen wordt aangeboden. Aangezien de opleiding al bestaat, wordt deze

pagina 3 van 7 geacht noodzakelijk te zijn in de zin van de Beleidsregel. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium b Beleidsregel

Aanvrager stelt dat de opleiding beantwoordt aan een arbeidsmarktbehoefte in combinatie met een maatschappelijke behoefte.

Als blijkt van de maatschappelijke behoefte verwijst aanvrager naar de Friese kennisagenda. In de Kennisagenda Fryslân 2015-2025 is aangegeven dat dit document een regionale invulling is van de nationale en Europese kennisagenda die als doel heeft om in de provincie Friesland economische groei te bevorderen, arbeidsmarkttekorten op te lossen, innovatie te stimuleren en bij te dragen aan de transitie naar een duurzame economie. De realisatie van deze doelen is verbonden aan een aantal speerpunten: Agrofood/dairy, Watertechnologie, High tech maakindustrie en Toerisme. Daarnaast vermeldt de Kennisagenda de niches Meertaligheid, Serious gaming, de Maritieme sector en *living labs* voor cross-sectorale thema's Duurzaamheid, Leefbaarheid en Veiligheid. De masteropleiding Environmental and Energy Management sluit aan op het cross-sectorale thema Duurzaamheid en is expliciet in de Kennisagenda opgenomen. Op 7 mei 2015 heeft de Minister van OCW deze Friese kennisagenda erkend als regionale afspraak in de zin van de Beleidsregel doelmatigheid.

Aanvrager heeft gedegen onderzoek verricht naar de arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de master Environmental and Energy Management. Men heeft de relevante arbeidsmarktsectoren en de functies waarvoor afgestudeerden in aanmerking komen gedetailleerd in kaart gebracht, mede aan de hand van onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van alumni van de bestaande onbekostigde opleiding. Aanvrager heeft in 2012 een enquête gehouden onder afgestudeerden van de master. Van de 62 respondenten keerde 70% terug naar het land van herkomst, de overigen vonden werk in West-Europa. Bij slechts 6 respondenten was het werk inhoudelijk niet gerelateerd aan de masteropleiding. De meeste alumni werkten voor de (semi-) overheid (23), gevolgd door bedrijven (incl. consultancy) (15), NGO's (10), onderwijsinstellingen (8) en internationale organisaties (5). Zij vervulden bij deze organisaties functies als adviseur, onderzoeker, (project)coördinator of manager op het gebied van duurzaamheid, milieu en water.

Aanvrager stelt dat deze duurzaamheidsprofessionals nodig zijn en blijven, ondanks het feit dat duurzaamheidsvraagstukken op dit moment niet prominent op de politieke agenda staan. De SER verwacht van het Energieakkoord een extra werkgelegenheid in de periode 2014-2020 van gemiddeld ten minste 15.000 voltijdsbanen per jaar. Deze verwachting is niet gespecificeerd naar opleidingsniveau of -richting (SER, Energieakkoord voor duurzame groei, p. 105). Aanvrager verwijst verder naar het rapport Monitor Duurzaam Nederland 2014-Uitdagingen voor adaptief energie-innovatiebeleid van het Centraal Planbureau, het Planbureau voor de Leefomgeving en het Sociaal Cultureel Planbureau, een onderzoek van KPMG naar vergroening van de bedrijfsvoering in het mkb, de Human Capital Agenda's voor de topsectoren Water en Energie en het Uitvoeringsprogramma duurzame energie 2014-2020 van de provincie Friesland. In al deze bronnen wordt het belang van vergroening van de toekomst van de Nederlandse energievoorziening onderstreept en wordt de verwachting uitgesproken dat de arbeidsmarkt in deze sector zal groeien. Echter, de verwachte

pagina 4 van 7 groei in werkgelegenheid wordt niet naar opleidingsniveau, opleidingsrichting of functietype gespecificeerd.

ROA, De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2020, typeert de arbeidsmarktkansen voor afgestudeerden in de sector wo Landbouw en natuur als 'goed' (p. 71). De perspectieven voor afgestudeerden in de sector Gedrag en maatschappij zijn volgens ROA redelijk.

De Keuzegids Masters 2016 van het CHOI typeert de arbeidsmarktkansen voor afgestudeerden van de opleidingen die hierboven bij criterium a als verwant onderwijsaanbod zijn bestempeld als 'goed'. Elseviers website 'De beste banen 2015' beoordeelt de perspectieven voor milieukundigen als redelijk tot goed.

Aanvrager geeft aan dat de arbeidsmarktkansen in de sector (rijks)overheid op dit moment beperkt zijn. Er valt geen groei in arbeidsmarktplaatsen te verwachten, maar er is wel een grote vervangingsvraag vanwege de hoge gemiddelde leeftijd in ambtelijke organisaties. In de sector specialistische zakelijke dienstverlening is er wel sprake van een (forse) uitbreidingsvraag van 2,1% per jaar, blijkens het open access Arbeidsmarkt Informatie Systeem (AIS) van ROA. De perspectieven voor de functies Managers en Commerciële beroepen zijn volgens AIS goed tot zeer goed.

Tenslotte heeft aanvrager onderzoeksbureau Panteia opdracht gegeven de relevante vacatures voor afgestudeerden van de master Environmental and Energy Management en aanverwante opleidingen in de periode 2011-2015 in kaart te brengen en op basis van deze vacatures een schatting te maken van de toekomstige baankansen. Het aantal vacatures is in de onderzochte periode flink gestegen. In 2015 waren er ruim 700 geschikte vacatures voorhanden waarvoor organisaties extern hebben geworven. Naar schatting zijn er ook nog ruim 300 personen in deze functies gestroomd zonder dat er sprake was van externe werving. Panteia verwacht dat het aantal geschikte vacatures zal toenemen in de komende vijf jaar, uitgaande van een stabiele economische groei. De prognose van het geschatte aantal relevante vacatures in Nederland in 2020 bedraagt ruim 950. Daarnaast zijn er per jaar enkele PhD posities beschikbaar en werven bedrijven werknemers zonder vacatures extern uit te zetten. Het onderzoeksbureau verwacht dat er in totaal in 2020 circa 1350 vacatures zullen zijn waarvoor afgestudeerden van de master Environmental and Energy management en aanverwante opleidingen kunnen opteren.

De commissie concludeert dat de voorgenomen masteropleiding aansluit op een maatschappelijke behoefte en op het topsectorenbeleid. Het bestaan van een arbeidsmarktbehoefte is aannemelijk gemaakt. De aanvraag voldoet aan criterium b in art. 6 van de Beleidsregel.

Beoordeling criterium c Beleidsregel

Aanvrager heeft in de prestatieafspraken met de Minister vier onderzoeksprioriteiten en twee focusgebieden opgenomen. De opleiding Environmental and Energy Management sluit inhoudelijk aan op de onderzoeksprioriteit Governance & Gedrag en het focusgebied Duurzame Energie. Aangezien de opleiding aansluit op een zwaartepunt in de prestatieafspraken, wordt aangenomen dat de aanvraag voldoet aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de vraag kunnen voorzien.

pagina 5 van 7 Vanaf 2 mei 2016 is op de site van de CDHO kennis gegeven van het voornemen van de Universiteit Twente om de wo masteropleiding Environmental and Energy Management in Leeuwarden aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Aanvrager heeft een overzicht geleverd van de instroom in verwante bekostigde wo masteropleidingen. De postinitiële hbo masteropleiding European Master in Sustainable Energy Systems Management van de Hanzehogeschool is in september 2015 gestart, de instroomcijfers zijn nog niet bekend. Er zijn geen relevante onbekostigde opleidingen. Uit het overzicht blijkt dat de totale eerstejaarsinstroom schommelt rond 300 studenten per jaar.

		2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Milieu-maatschappijwetenschappen	Radboud Universiteit	7	8	11	11	9	22
Environment and Resource management	Vrije Universiteit	83	92	60	73	75	59
Sustainability Science and Policy	Universiteit Maastricht	0	0	11	21	18	13
Energy and Environmental Sciences	RUG	11	25	21	27	21	16
Environmental Sciences	Radboud Universiteit	17	12	12	1	0	0
Environmental Sciences	Universiteit Utrecht	64	105	99	66	106	97
Environmental Sciences	Wageningen University	69	101	78	117	144	102
eerstejaars instroom totaal		251	343	292	316	373	309

Bron: Criho

Aanvrager heeft op grond van de instroom in de bestaande onbekostigde masteropleiding en een interessepeiling onder potentiële studenten een schatting gemaakt van de instroom in de master als deze in bekostigde vorm zou worden aangeboden. In de huidige onbekostigde masteropleiding bestaat de populatie voor circa 10% uit Nederlandse studenten, 10% Europese studenten en 80% niet-Europese buitenlandse studenten. Aanvrager verwacht dat circa 20 Nederlandse en 30 buitenlandse studenten per jaar aan de opleiding zouden willen beginnen als deze in het bekostigde stelsel wordt ondergebracht. De commissie acht deze prognose realistisch.

De commissie heeft bij criterium b geconstateerd dat aanvrager de arbeidsmarktbehoefte heeft aangetoond. Volgens aanvrager waren er in 2015 in Nederland circa 700 vacatures waar afgestudeerden voor in aanmerking zouden kunnen komen. Bij een stabiele economische groei zou het aantal relevante vacatures in 2020 kunnen uitkomen op circa 1350 per jaar. De uitstroom uit de bestaande opleidingen samen met de aangevraagde master schommelt rond 300-330 studenten. Als het aantal van 700 vacatures wordt gerelateerd aan deze uitstroom dan betekent dit dat er een tekort is aan dit type afgestudeerden. Als het aantal vacatures zoals voorspeld oploopt naar circa 1350 per jaar terwijl er niet veel meer afgestudeerden de arbeidsmarkt betreden, dan zal dat tekort alleen maar toenemen. De commissie concludeert dat er vanuit de arbeidsmarkt bezien ruimte is voor deze masteropleiding.

Aanvrager verwacht dat het bekostigen van de master Environmental and Energy Management niet zal leiden tot negatieve effecten op de regionale spreiding. In Noord-Nederland worden twee verwante masteropleidingen aangeboden: de master Energy and Environmental Sciences en de master Environmental and infrastructure planning van de RUG in Groningen. Deze masteropleidingen hebben respectievelijk een natuurwetenschappelijke en een planologische insteek, en

pagina 6 van 7 aanvrager verwacht dat de doelgroepen van de Groningse opleidingen en de voorgenomen master in Friesland slechts voor een klein deel overlappen. Aangezien de RUG geen bezwaar heeft gemaakt tegen de voorgenomen opleiding, acht de commissie deze redenering plausibel.

De inbedding in de kennisinfrastructuur is verzekerd doordat de aangevraagde opleiding in onbekostigde vorm reeds 15 jaar bestaat en goed verankerd is in het onderzoek van de Universiteit Twente in Friesland, het bedrijfsnetwerk van de Universiteit Twente, de Friese energiecoöperaties en onderzoeksinstituten en samenwerkingsverbanden zoals het Centre of Expertise Water Technology, Wetsus en Water Alliance.

De commissie constateert dat aanvrager heeft aangetoond dat er ruimte in het landelijk aanbod is voor de master Environmental and Energy Management. De aanvraag voldoet aan criterium c in art. 6 van de Beleidsregel.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om positief te besluiten op het voorliggende verzoek.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
voorzitter

pagina 7 van 7 **Bijlage:**
Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding

Aan de hand van de in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs van 3 juli 2014 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 6 van deze Beleidsregel alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a, b en c.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat uitbreiding van het landelijk aanbod met de nieuwe opleiding noodzakelijk is en dat de vernieuwing niet kan worden gerealiseerd binnen het landelijk bestaande opleidingsaanbod.

Volgens criterium b heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium c dient het instellingsbestuur aan te tonen dat er in het landelijk onderwijsaanbod ruimte is voor de opleiding. Indien de voorgenomen opleiding aansluit op zwaartepunten die de instelling heeft vastgelegd in de prestatieafspraken¹, wordt aangenomen dat is voldaan aan criterium c, tenzij naar het oordeel van de Minister reeds voldoende opleidingen in de behoefte kunnen voorzien.

---

¹ In de beschikkingen tot toekenning van de prestatiebekostiging heeft de Minister geen uitspraken gedaan over de doelmatigheid van eventueel in het voorstel aangekondigde nieuwe opleidingen of vestigingsplaatsen.